

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003569

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-12-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чайка Мирослава Анатоліївна

2. Myroslava Chaika

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 24-01-2025

Спеціальність за освітою: Кіно-телемистецтво

Місце роботи здобувача: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7387

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.46.09

Тема дисертації:

1. Мок'юментарі як феномен аудіовізуальної культури: генеза, жанрова специфіка та соціокультурний статус
2. Mockumentary as a phenomenon of audio-visual culture: genesis, genre specificity and sociocultural status

Реферат:

1. Визначено, що документалістика «змішаних форм» є жанром кінематографічної творчості, в якому поєднуються елементи документального кіно з художніми або експериментальними прийомами. Цей жанр характеризується використанням різноманітних технік монтажу, включаючи комбінування архівних матеріалів з перформативними елементами, анімацією та акторською грою. З'ясовано, що конвергентні періоди в документалістиці пов'язані з трансформаціями художньо-естетичної системи, де важливу роль відіграють жанрові мутації. Так, одним із результатів подібних мутацій і був мок'юментарі – жанровий напрям, що «вбирає» вигаданий зміст у документальну форму. Це ігрове кіно, яке, по-перше, пов'язане і з документалістикою, і з особливою системою пограничної виразності, а, по-друге, використовує особливий набір технік для конструювання екранної реальності й стилізації її під кінодокумент. Подальший вплив масової культури на телебачення спричинив девальвацію та певною мірою деформацію ідейно-художніх інтенцій мок'юментарі: спочатку жанр висміював екранні маніпуляції, що стирають межу між правдою та вигадкою, а згодом інкорпорував у себе ці маніпуляції, перейшовши з категорії авторського продукту до

телевізійного мейнстріму. У постмодерністському стилі мок'юментарі запозичує найбільш «життєву» форму документальної мови – репортаж – і завдяки виражальній силі та суворій пропорційності його монтажних частин, автентичному способу життя й динаміці досягає бажаного «ефекту присутності». Відзначено, що у європейському та американському кінематографі жанр мок'юментарі набув популярності в середині минулого століття, що збіглося з технічними можливостями виробництва фальсифікацій, найперше медійних, унаслідок чого поширилася недовіра до документа як такого. Чорно-біла реальність головного героя, яка химерно сплітається зі сценами хроніки в «Зеліг», чи тремтяча камера в картинах «Забуте срібло» та «Відьма з Блер», що породжує особливий світ страху, коли найстрашнішим і найцікавішим є не те, що знаходиться в кадрі, а за межами – це підтвердження того, що «документальна якість зйомки» підсилює переживання глядачів багаторазово, тому мок'юментарі у 1980–1990-ті рр. вже не просто є аудіовізуальною інформацією, генерованою телевізійними реаліями, а оригінальним форматом і способом занурення глядача у специфічні стани та нав'язування йому особливих переживань. Доведено, що раціональна й емоційна імерсія, «прив'язка» до містифікованої історії принесли широку популярність, приміром, картині британських режисерів К. Майлза і Д. Емброуза «Альтернатива 3» (1977). Документальне кіноспостереження режисера Р. Рейнера "Spinal Tap" (1984), яке є пародією на сучасну рок-індустрію, її філософію та «внутрішню кухню», доводить потужний сатиричний потенціал жанрового напрямку. У фільмі французького каналу ARTE та режисера В. Карела «Темний бік Місяця» (2002) навмисно використані псевдодокументальні прийоми для викриття абсурдності конспірологічних теорій, особливо тих, що стосуються «фальсифікації» висадки на Місяць. У першому десятилітті XXI ст. вийшло чи не найбільше популярних псевдодокументальних фільмів жахів: «Репортаж» (2007), «Паранормальне явище» (2007), «Щоденники мерців» (2007), «Монстро» (2008), «Останнє вигнання диявола» (2010) та ін. Наголошено, що в другому десятилітті XX ст. посилилася тенденція надання псевдодокументалістиці правдоподібності. Прилаштовані до умов документального кіно та всього, що виробляє цей апарат, фальшиві документи також можуть містити вигадку, щоб відірватися від обмежень реальності і вільно репрезентувати все, за що людина може боротися або чого бажати в реальному світі, якого ніколи не було, але все ще може бути («Далі чоловіків немає» (2015) або «Аманда Нокс» (2016)). Наразі мок'юментарі є визнаним телевізійним стилем зі своєю історією та нововведеннями в жанрі ситком. Він ідеально ілюструє те, як ми живемо зараз. Сьогодні більшість людей живе у фокусі документального об'єктиву, записуючи й копіюючи сьогодні через Snapchat, історії Instagram, Periscope, Twitter, FacebookLive тощо.

2. The dissertation is dedicated to the genesis, genre specificity and sociocultural status of mockumentary as a genre form of audio-visual culture. The relevance of the research is determined, first of all, by the small number of studies devoted to mockumentaries and the phenomenon of mixed-form documentaries in Ukrainian scientific discourse from the first cinematic examples to modern television modifications. Technological and socio-economic progress determines the logic of the formation of various types of fiction-documentary hybrids that require theoretical analysis. It is emphasized that the issue of the socio-cultural status of mockumentaries and other "hybrids" of artistic and documentary orientation in the system of mass and audiovisual culture is no less relevant: whether it is a segment of screen journalism, enhanced by artistic language, or a genre of feature film, or another phenomenon of mass communication. It is substantiated that the internal artistic intention of cinema to self-development, determined by the specifics of artistic consciousness, explains how the mockumentary carries out "cinema socialization" and socialization in general through the demonstration of certain patterns of behavior, teaches the viewer to assimilate the norms and values of film culture, developing his aesthetic culture, and turns him into an accomplice in social reality through the assertion of fictitiousness. The first condition for the originality of the new art is the presentation of material in a live, direct television presentation, and this effect is based on an external, formal feature. It is emphasized that documentary filmmakers increasingly involved "catalyst" characters, and the form of plot and compositional development of the director's idea was associated with the involvement of "restored events and facts" in the structure of the work, which gave rise to the drama of mixed, staged and documentary action, which moves away from direct broadcasting towards artistic stage art.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Чайка М. А. До питання мок'юментарі, як жанру кінематографу. Молодь і ринок. 2018. № 2 (157). С. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.126957>
- Чайка М. А. Мок'юментарі, як особливий «стиль» кіновиробництва. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 2 (61). С. 310–315.
- Чайка М. А. Жанр мок'юментарі: мистецтвознавчий аспект. Молодь і ринок. 2018. № 12 (167). С. 143–148. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155574>
- Чайка М. А. Маніпулятивні можливості та мімікрія жанру мок'юментарі: аналіз фільмів. Інноваційна педагогіка. 2019. № 18 (3). С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-60852019-18-3-20>
- Чайка М. А. Мок'юментарі та документалістика «змішаних форм» в аудіовізуальній культурі ХХ століття. Питання культурології. 2024. № 43. С. 68–77. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.43.2024.303033>
- Чайка М. А. Мок'юментарі та трансформація кіноавангарду: культурно-історичний аспект. Культурологічний альманах. 2024. № 1. С. 416–423. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.53>
- Чайка М. А. Художньо-стильові пошуки кіновирозності та гібридна документалістика: до питання генеалогії мок'юментарі. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2024. № 3. С. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2024.313283>
- Чайка М. А. Особливості жанру мок'юментарі як жанру ігрового кіно. Економіка і культура України в світових глобалізаційних процесах: позиціонування і реалії : тези доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–22 берез. 2018 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2018. С. 216–219.
- Чайка М. А. Мок'юментарі як жанр ігрового кіно. Мистецтвознавство. Соціальні комунікації. Медіапедагогіка : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 жовт. 2018 р. Ч. IV. Київ : Видав. центр КНУКіМ, 2018. С. 79–84.
- Чайка М. А. До питання розвитку жанру мок'юментарі: мистецтвознавчий аспект. Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 берез., 2019 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2019. С. 36–39.
- Чайка М. А. Мімікрія та маніпулятивні можливості жанру мок'юментарі. Мистецтвознавство. Соціальні комунікації. Медіапедагогіка : тези доп. 2-ї Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21 жовт. 2019 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2019. С. 69–71.
- Чайка М. А. Документальні фільми VERSUS мок'юментарі в контексті аудіовізуальної культури епохи постмодерну. Молодіжна наука КНУКіМ – 2022 : тези доп. Всеукр. звіт. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих учених, м. Київ, 24–25 листоп. 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 79–81.
- Чайка М. А. Музична псевдодokumentалістика в аудіокультурі: витоки та приклади. Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих учених, м. Київ, 7–8 квіт. 2023 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 356–359.
- Чайка М. Місце українського мок'юментарі в сучасному кінематографі. 70 років України в ЮНЕСКО: освіта, наука, культура: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 30 квіт. 2024р. Київ : ІК НАМ України, 2024. С. 142–146.

- Чайка М. Роль цифрових технологій у розвитку жанру мек'юментарі. Митець. Мистецтво. Споживач. Зміна диспозиції: зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 26 черв. 2024 р. Київ : ІК НАМ України, 2024. С. 277–280.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0124U003133

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пашкевич Марина Юхимівна
2. Maryna Pashkevich

Кваліфікація: к. культ., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Безручко Олександр Вікторович
2. Oleksandr Bezruchko

Кваліфікація: д.мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Станіславська Катерина Ігорівна
2. Katerina Stanislavskaja

Кваліфікація: д.мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9026-6085

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого

Код за ЄДРПОУ: 02214171

Місцезнаходження: вул. Ярославів Вал, 40, Київ, 01034, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Медведева Алла Олександрівна
2. Alla Medvedieva

Кваліфікація: к. мист., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Печеранський Ігор Петрович
2. Ihor Pecheranskyi

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чміль Ганна Павлівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чміль Ганна Павлівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Тимофеева К.О.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна